

ANALIZA ADAPTACIJSKOG PONAŠANJA DJECE SA CEREBRALNOM PARALIZOM

INES JOKOVIĆ-TURALIJA*, BLANKA PRANJIĆ**, MIRA OBERMAN*

Primljeno: travanj 2003.
Prihvaćeno: svibanj 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.2

Težište ovog istraživanja bilo je na proučavanju karakteristika ponašanja djece sa cerebralnom paralizom, koje imaju značajnog utjecaja na efikasnost u procesu učenja. Osnovni je cilj istraživanja ispitivanje latentnih struktura, kao i razina adaptacijskog ponašanja djece sa cerebralnom paralizom. Istraživanje je provedeno u Centru za odgoj i obrazovanje Goljak u Zagrebu, na skupini od 64 ispitanika osnovnoškolske dobi sa cerebralnom paralizom. Funkcioniranje u aktivnostima svakodnevnog života procijenjeno je primjenom AAMD skale - I dio (Nihire i dr., 1975). Primijenjena je faktorska analiza kako bi se utvrdio latentni prostor adaptacijskog ponašanja. Istraživanje i dobiveni rezultati potvrdili su polaznu pretpostavku, te otvaraju mogućnost da transfer rezultata istraživanja bude u funkciji praktičnih edukacijskih i rehabilitacijskih oblika tretmana. Uspjeh programiranog rada, odgojno-obrazovnog i rehabilitacijskog rada nesumljivo se odražava na adaptacijsko ponašanje djece, a između ostalog ovisi o dostignutoj intelektualnoj razini, spolu, kronološkoj dobi i tretmanu.

Ključne riječi: adaptacijsko ponašanje, djeca sa cerebralnom paralizom, cerebralna paraliza

Uvod

Pod adaptacijskim ponašanjem Leland (1973) podrazumijeva način osobnog zadovoljavanja prirodnih i socijalnih zahtjeva okoline, temeljenog na slijedećim dimenzijama: nezavisno ponašanje, osobna odgovornost i socijalna odgovornost. Imajući u vidu kompleksnost cerebralne paralize, možemo pretpostaviti da takve osobe imaju poteškoća na sva tri područja. Ukoliko je uz cerebralnu paralizu prisutno i dodatno oštećenje, npr. mentalna retardacija, takve osobe obično su neuspješne u odnosu prema svojoj okolini, imaju lošu samopercepciju i često se ne vide u pozitivnoj ulozi s vršnjacima, kod njih su prisutne poteškoće u nezavisnom funkcioniranju. Poteškoće u osobnoj odgovornosti (koja predstavlja spremnost osobe za obavljanje zadataka za koje su sposobne i odgovornosti za vlastito ponašanje), nastupaju u osoba s cerebralnom paralizom prvenstveno zbog negativnog očekivanja okoline i onda kad je moguća uspješna socijalna adaptacija. Djeca s cerebralnom paralizom su često dugotrajno hospita-

lizirana, nisu u mogućnosti samostalno se kretati, zbog čega i imaju poremećaje na ovom području. Na području društvene odgovornosti ove osobe također mogu imati poteškoće, jer njihovo ponašanje često nije u skladu s očekivanjima društvene sredine. Te su poteškoće velikim dijelom uvjetovane i objektivnim poteškoćama. Procesi koji se dovode u vezu s organizacijom ponašanja, individualnim razlikama i ličnošću pojedinca su: jačina živčanog sustava, ekscitatorno inhibitorna ravnoteža živčanog sustava, zasićenje, dinamičnost, pobudljivost, aktivacija i drugi (Fulgosi, 1994).

U dosadašnjim istraživanjima (Uzelac i dr., 1991; Poldrugač, 1991; Buđanovac, 1991; Bašić i dr., 1993; Baker i dr., 1995) rezultati su pokazali da osobe sa cerebralnom paralizom imaju znatne poteškoće u prilagodbi, posebno na dimenzijama osobne odgovornosti i socijalne odgovornosti. Iako moramo prihvatiti realnost da će dijete sa cerebralnom paralizom postati odrasla osoba sa cerebralnom paralizom, ne možemo poistovjetiti ciljeve rehabilitacije djeteta i odrasle osobe. Određivanje cilja prema kojemu će se planirati

* Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

** Centar za odgoj, obrazovanje i osposobljavanje djece i mladeži "Dubrava", Zagreb